

Zpráva o ověření programu v praxi – závěrečná

I.

Příjemce	Moravian Science Centre Brno – příspěvková organizace
Registrační číslo projektu	CZ.02.3.68/0.0/0.0/16_032/0008290
Název projektu	VIDA! školám – propojení formálního a neformálního vzdělávání
Název vytvořeného programu	Tajemný život rostlin dříve Rostliny kolébka života
Pořadové číslo zprávy o realizaci	6

II.

Místo ověření programu	Datum ověření programu	Cílová skupina, s níž byl program ověřen ¹
ZŠ Kotlářská, VIDA! SC, terén	18. 10. 2018 až 30. 4. 2019 18. 10. 2018 až 7. 5. 2019 1. 10. 2019 až 31. 3. 2020 1. 10. 2019 až 31. 3. 2020	23 žáků třídy 6.A ZŠ Kotlářská 22 žáků třídy 6.B ZŠ Kotlářská 22 žáků třídy 6.A ZŠ Kotlářská 23 žáků třídy 6.B ZŠ Kotlářská
ZŠ Chalabalova, VIDA! SC, Centrum léčivých rostlin MU	15. 5. 2021 až 24. 6. 2021	24 žáků třídy 7.A ZŠ Chalabalova

V letech 2018 až 2020 byly ověřovány první dvě verze programu na ZŠ Kotlářská. Tyto měly charakter pravidelné projektové výuky a zkušenostem s jejich ověřování je věnována první část této zprávy. Následně byla vyvinuta třetí verze programu, jež byla ověřována v roce 2021, této je věnována druhá část této zprávy.

Ověřování první a druhé verze na ZŠ Kotlářská v letech 2018-2020 – Rostliny kolébka života

III.

1. Stručný popis procesu ověření programu

¹ Uvedte stručně charakteristiku a velikost skupiny (např. 25 žáků 7. ročníku ZŠ apod.) a název organizace.

a) Jak probíhalo ověření programu (organizace, počet účastníků, počet realizátorů atd.)?

Ověření projektu probíhalo ve školním vyučování, v rámci předmětu Pracovní činnosti, na některých úkolech pracovali žáci samostatně, nebo v rámci jiných předmětů po dohodě s pedagogy (např. Přírodopis). Organizační formou byla projektová výuka, kdy žáci během vytyčeného času pracovali na vlastním projektu – zakládání akvária. Realizátorkami byly dvě pracovnice VIDA! SC a jedna pedagožka ZŠ Kotlářská.

b) Jaký byl zájem cílové skupiny?

Žáci přijali možnost pracovat jinou než navykou formou jako zpestření a obohacení školní výuky, do projektu byli však přihlášení školou, nešlo tedy o jejich dobrovolné rozhodnutí ve volném čase. Zájem byl v rámci skupiny nesorodý, protože žáci, kteří již dříve projevovali zájem o přírodovědná témata, nebo měli zkušenosti s akváriem a byli více motivovaní. Pracovali jsme se všemi žáky stejným způsobem a jejich zapojení nebylo dobrovolné, jelikož se jednalo o součást vyučování a byla domluvena i forma klasifikace, na které pedagogové trvali.

c) Jaká byla reakce cílové skupiny?

Obecně se žáci zajímali o téma a do projektu byli motivovaní, v průběhu práce se ale často projevovali zaskočeně objemem práce a množstvím energie, kterou bylo potřeba do projektu vložit. Všichni žáci se aktivně zapojovali. Někteří nad rámec svých povinností v programu. Všichni žáci byli zaskočení náročností projektové výuky – jak při zakládání akvária, uvádění teorie do praxe a úskalí domluvy a spolupráce ve velkém kolektivu lidí. Někteří žáci byli nadšeni, jiní naopak vzhledem k motivaci výstupem, jenž nastal až po dlouhé době měli míru nadšení nízkou.

2. Výsledky ověření

a) Výčet hlavních zjištění/problémů z ověřování programu:

1. Obecná náročnost programu – s projektovou výukou se žáci setkali v této podobě poprvé. Učili se proto zároveň nové poznatky i nové metody, jak k nim dospět. Byla to zároveň jejich první zkušenost se samostatnou prací ve skupinkách a převzetí vlastní odpovědnosti (skládání účtů nejen dospělých autorit, ale také kamarádům a spolužákům). Program se jevil jako přesahující jejich sociální a mentální schopnosti.
2. Množství nestrukturované práce – příliš velký podíl nestrukturovaných činností při práci se skupinou. Příliš velké nároky na sebeorganizaci pro tuto věkovou skupinu. Žáci na tuto formu nebyli připravení.
3. Příliš „odkladů“ zahájení samotné práce na projektu, ztráta kontinuity v úvodu – uběhlo příliš mnoho času mezi úvodním motivačním programem a samotným startem zakládání akvária. Prvotní zápal žáků byl tímto odkladem trochu utlumen.
4. Kolize lekcí projektové výuky ve škole s jinými nečekanými akcemi – např. náhradní termíny pololetních písemek, koncerty apod., což znamenalo absenci větší části žáků a tříštění skupiny.
5. Příliš složitá pravidla pro samostatnou práci žáků – například co se týče pravidel nákupů a účtování hotových peněz, zatěžování žáků 6. ročníků byrokratickými postupy.
6. Realizace programu v nestimulujícím prostředí – školou nebyla poskytnuta slíbená projektová učebna, realizace programu v třídách, kde byla nutnost třídu přizpůsobit každou hodinu, nedostatky z důvodu prostorů – ve škole nebyla ještě ukončena rekonstrukce

b) Návrhy řešení zjištěných problémů:

1. Přidat na úvod samostatnou lekci zaměřenou na seznámení se skupinou a informační servis žákům. Tato lekce se bude zabývat nastavením pravidel jak BOZP, tak pravidly projektové výuky,

komunikace, proběhne seznámení, motivace, představení harmonogramu. Částečně tak dojde k rozdělení odborných poznatků a předávání části metody.

2. Vybrané lekce budou více strukturovány a lépe přizpůsobeny věkové skupině především ohledně nastavení jasnějšího rámce a pravidel. Případně vytvoření nového konceptu programu odpovídající více schopnostem žáků v této věkové kategorii.

3. Exkurze na univerzitu bude přesunuta do jarního období, čímž se interval mezi motivací a zahájení práce zkrátí o 14 dní.

4. Nečekané akce mohou realizátoři ovlivnit minimálně. Lze vyřešit blokovou výukou nebo vytvořením nového programu, kde nebudou lekce na sebe navazovat.

5. V současném systému nelze vyřešit při zachování pedagogického dopadu vlastní odpovědnosti žáků za nákup. Lze vyřešit pouze přenesením odpovědnosti za nákup na pedagoga, což zatím není v souladu s cíli projektu v oblasti tréninku měkkých dovedností (sociálních kompetencí).

6. Zajistit prostory, které bude možné nachystat před realizací programu a ověřit jeho funkčnost (internet, projektor atd.).

c) Bude/byl vytvořený program upraven?

Ano, dle návrhů bodů 1.-6., včetně možnosti vytvoření nového konceptu a struktury programu.

d) Jak a v kterých částech bude program na základě ověření upraven?

- Úvodní program bude rozdělen do dvou dnů, aby ověřovací skupiny nemusely absolvovat program následně. V rámci zakládání akvária vzniknou pracovní listy jako vodítka k vyhledávání vybavení a nároků rostlin a ryb. Vznikne také strukturovaný podklad pro práci se sadou pro měření parametrů vody, na jehož základě budou žáci s touto metodou seznámeni.
- Nestrukturovaná práce bude zařazována postupně a jejím vyvrcholením bude volná laboratorní lekce ve VIDA! SC Svobodná laboratoř a prezentace výstupu veřejnosti, kde už si žáci budou umět s touto formou organizace poradit.

V následujícím období pak vznikne zcela nový program – budou vydefinovány nové cíle vzdělávacího programu a navržena nová struktura setkávání (4-7 celodenních setkání).

3. Hodnocení účastníků a realizátorů ověření

a) Jak účastníci z cílové skupiny hodnotili ověřovaný program?

Program byl hodnocen dvakrát pomocí dotazníkového šetření, poprvé zhruba v půlce ověřování, podruhé na samotný závěr.

Průběžná evaluace proběhla částečně formou otevřených otázek s možností vypsání vlastní odpovědi, částečně žáci odpovídali na výroky vybranými možnostmi: naprosto souhlasím, částečně souhlasím, částečně nesouhlasím, naprosto nesouhlasím.

Závěrečná evaluace proběhla bodovým hodnocením celého programu, jednotlivých aktivit i spolupráce s lektorkami. Žáci přidělovali vždy 0–10 bodů. U každé kategorie byl rovněž prostor na zdůvodnění volby žáka. Na závěr žáci odpovídali na otázku, co jim v projektu chybělo, a měli možnost doplnit jakoukoli vlastní poznámku.

Na závěr proběhl také kruh sdílení.

Při uvedení ve školním roce 2019/2020 byla závěrečná evaluace zadána pomocí distančního materiálu formou prezentace (vzhledem k uzavření škol a vyhlášení nouzového stavu na jaře 2020). Prezentace byla žákům zpřístupněna přes internetové rozhraní školy ZŠ Kotlářská a byla poskytnuta podpora pedagogy ZŠ Kotlářská při vypracovávání. Výstupem byla kreativní forma reflexe pomocí příběhu, nakresleného obrázku, oznámkování kurzu 1-5 s odůvodněním a zodpovězení návodných otázek ke zpětné vazbě.

b) Co bylo v programu hodnoceno v rámci ověřovací skupiny nejlépe?

Nejlépe byla hodnocena aktivita Svobodná laboratoř a zakládání akvária.

c) Jak byl hodnocen věcný obsah programu?

Žáci obecně hodnotili informace jako přínosné a v dostatečném množství. Z evaluace od žáků i pozorování reakcí žáků při aktivitách vyplývá, že pokud byl věcný obsah propojen s okamžitou aplikací učiva, žák si z něj více odnesl a hodnotil ho kladně. Příklad měření vody – význam chemických látek a parametry vody, experimenty ve VIDA! science centru.

Náročné bylo pro žáky samotné vybírání materiálu pro zakládání akvária a určování parametrů akvarijních zařízení, což opakovaně vyjadřovali.

d) Jak bylo hodnoceno organizační a materiální zabezpečení programu?

Žáci si stěžovali na absenci v některých lekcích, která jim nedovolila se účastnit některých rozhodnutí skupiny. Organizaci v rámci předmětu Pracovních činností nehodnotili. Materiální zabezpečení v podobě nákupu veškerých potřeb, které k založení akvária potřebovali hodnotili velmi kladně. V rámci úvodní a 9. lekce ve VIDA! SC žáci uvítali změnu prostředí a nové pomůcky (stereomikroskopy, projekční mikroskop atd.).

e) Jak byl hodnocen výkon realizátorů programu?

Dle průběžné evaluace vnímala většina žáků od realizátorů dostatečnou podporu při práci, dle závěrečných evaluačních dotazníků byla spolupráce s lektory hodnocena průměrným bodovým hodnocením 9/10.

f) Jaké měli účastníci výhrady/připomínky?

Zdlouhavost skupinových domluv, dlouhé diskuze a náročná spolupráce:

- Dlouhá doba, než se dostali k „zajímavých činnostem“ jako je zakládání akvária, vypouštění ryb
- Čištění akvária a řešení vzniku řas, který žákům vadil
- Málo her a volna
- Vyžadování plnění úkolů a aktivita v hodině
- Hlad před obědem (čas realizace 5. a 6. vyučovací hodina)

- + Pokusy a experimenty, zakládání akvária
- + Nové informace
- + Být v jiném prostředí než ve třídě (např. VIDA SC)
- + Možnost mít ve škole akvárium/rybičky.
- + Vzájemné poznání se v kolektivu z další stránky, radost ze společné práce s výsledkem

Důležité zkušenosti, které žáci zmiňovali:

Náročnost zakládání akvária – nové poznatky a zkušenosti v tomto směru, složitost vztahů mezi organizmy v akváriu, poznatek, že se všemi se dá domluvit.

g) Opakovala se některá výhrada/připomínka ze strany účastníků častěji? Jaká?

Ano, většina výše uvedených.

h) Budou případné připomínky účastníků zapracovány do další verze programu?

Pokud ne, proč?

Program bude upraven dle návrhů v kapitole 2., což zároveň z velké části koresponduje s preferencemi účastníků. Připomínky k zařazování her, volna a přestávek na jídlo budou zváženy, nicméně v tomto případě závisí na dalších podmínkách a možnostech realizace.

Vzhledem k plánované změně konceptu a struktury programu budou připomínky účastníků z minulého ověření brány v potaz, jen pokud jsou mířeny na všeobecné pojetí a formu programu jako celku.

i) Jak byl program hodnocen ze strany realizátorů programu?

Realizátoři reflektovali vysokou časovou náročnost přípravy na projektovou výuku, náročnou spolupráci v týmu pedagogů, neustálé přípravy z hodiny na hodinu, obtížnost navázání na předchozí hodinu s žáky, když se realizace ve třídách střídala po týdnu, náročnost na zprostředkovávání některých požadavků procesně (nákup materiálu k zakládání akvária, umístění akvária ve třídě atd.). Dále náročnost programu s ohledem na věk skupiny a schopnosti sebeorganizace. Zhodnocení, že by většina žáků v této věkové skupině více ocenila méně práce než zjištění, že akvárium je výsledek jejich vlastní práce, o které se zasadili.

Realizace programu byla ovlivněna obměnou pedagogického týmu (pedagožka odešla ze zdravotních důvodů) a vyhlášením nouzového stavu.

Realizátoři usoudili, že program je pro tuto věkovou skupinu příliš náročný, a to v množství informací, formou výuky a jinou prací s žáky než pouze frontální formou. Jejich sociální schopnosti se také nejevili dostatečné na to, aby efektivně zvládali samostatnou domluvu či práci ve skupině.

j) Navrhují realizátoři úpravy programu, popř. jaké?

Ano, vytvoření nového programu zohledňující přizpůsobení metod a programu věkové skupině. Metodika programu by také měla eliminovat faktory, které nelze ovlivnit, ale mají na program zásadní vliv – zastupitelnost pedagogů, nenavazování lekcí v delším časovém úseku, počítat s větší časovou rezervou v plánu lekce. Bude pozměněn koncept a struktura programu, který bude strukturován do několika celodenních setkání. Každé setkání bude mít vlastní téma, jednotlivé bloky však budou provázány.

k) Budou tyto návrhy realizátorů zapracovány do další verze programu? Pokud ne, proč?

Ano, budou.

l) Konkrétní výčet úprav, které budou na základě ověření programu zapracovány do další/finální verze programu:

- Změna konceptu a struktury programu na několik celodenních tematických setkání.
- Zvolení jiných metod a forem pro novou verzi programu (upuštění od projektové výuky, předávání informací více prožitkovou formou, důraz na dlouhodobou motivaci žáků, orientace na atraktivní témata pro cílovou skupinu).
- Kladení důrazu na změnu postoje a vztahu k rostlinám skrze zajímavá a praktická fakta.
- Menší počet setkání (4-6 celodenních setkání v rozmezí 2-4 týdnů)
- Vzdělávací cíle programu budou předefinovány a na základě toho vzniknou zcela nové aktivity a tematické bloky programu.

	Jméno, příjmení, titul	Datum a místo	Podpis
Zpracoval/a	Šárka Látalová		

Změna konceptu na „Tajemný život rostlin“ a třetí verze programu

Na základě zkušeností z předchozích uvedení byla vytvořena třetí verze programu. Realizátoři reflektovali vysokou časovou náročnost přípravy na projektovou výuku, náročnou spolupráci v týmu pedagogů, neustálé přípravy z hodiny na hodinu, obtížnost navázání na předchozí hodinu s žáky, když se realizace ve třídách střídala po týdnu, náročnost na zprostředkovávání některých požadavků procesně (nákup materiálu k zakládání akvária, umístění akvária ve třídě atd.). Dále náročnost programu s ohledem na věk skupiny a schopnosti sebeorganizace. Zhodnocení, že by většina žáků v této věkové skupině více ocenila méně práce než zjištění, že akvárium je výsledek jejich vlastní činnosti.

Realizátoři usoudili, že program je pro tuto věkovou skupinu příliš náročný, a to v množství informací, formou výuky a jinou prací s žáky než pouze frontální formou. Technické náležitosti zakládání akvária žáci také reflektovali, jako náročné. Jejich sociální schopnosti se také nejevili dostatečné na to, aby efektivně zvládali samostatnou domluvu či práci ve skupině. Nový verze programu proto zahrnuje navržené změny, a to změnu struktury na několik tematických celodenních setkání, které jsou informačně provázané. Pozměněn byl také vyučovací koncept, který přináší učení více prožitkovou formou. Nový program byl také realizován na nově škole – ZŠ Sirotkova.

Ověřování třetí verze na ZŠ Sirotkova v roce 2021 – Tajemný život rostlin

II.

Místo ověření programu	Datum ověření programu	Cílová skupina, s níž byl program ověřen
ZŠ Chalabalova Brno	15.5. 2021	22 žáků, 7.A ZŠ Chalabalova Brno
VIDA! SC	25.5. 2021	22 žáků, 7.A ZŠ Chalabalova Brno
VIDA! SC	3.6. 2021	23 žáků, 7.A ZŠ Chalabalova Brno
Centrum léčivých rostlin MU	10.6. 2021	24 žáků, 7.A ZŠ Chalabalova Brno
VIDA! SC	24.6. 2021	23 žáků, 7.A ZŠ Chalabalova Brno

III.

1. Stručný popis procesu ověření programu
<p>a) Jak probíhalo ověření programu (organizace, počet účastníků, počet realizátorů atd.)?</p> <p>Ověření programu se účastnilo 22–24 žáků sedmého ročníku Základní školy Chalabalova, Brno.</p> <p>Ověřování programu bylo původně zamýšleno v období březen–červen 2021. Kvůli uzavření škol z důvodu koronavirové epidemie bylo ověřování zahájeno až v polovině května 2021. Počet jednotlivých setkání programu byl z toho důvodu snížen na pět a rozestupy mezi jednotlivými setkáními zkráceny na jeden až dva týdny. Každé setkání začínalo kolem deváté hodiny ránní a končilo v brzkých odpoledních hodinách (13–15 hod). Tři z pěti setkání proběhla v prostorách VIDA! Science centra, jedno setkání proběhlo v prostorách ZŠ Chalabalova a jedno setkání proběhlo v Centru léčivých rostlin MU a Otevřené zahradě Nadace Partnerství. Ověřování se zúčastnili celkem 4 realizátoři – z nichž tři byli dobrovolní pedagogové z VIDA! SC a jeden pedagog ze ZŠ Chalabalova. Účastníci na konci každého setkání reflektovali průběh setkání do svých projektových deníků, čímž také poskytovali zpětnou vazbu realizátorům. Průběh všech setkání byl podrobně zaznamenáván i pomocí fotoaparátu. Závěrečné prezentace účastníků byly zachyceny i na videonahrávkách.</p> <p>b) Jaký byl zájem cílové skupiny?</p> <p>Ověřovací skupina od počátku programu projevovala zřetelný zájem o téma. Již na prvním setkání účastníci se zápletem sázeli své rostliny a zajímali se o to, jak by o ně měli pečovat.</p>

Tento zájem prokazatelně přetrvával i během následujících setkání a byl znatelný i při přípravě a předvádění účastnických prezentací na konci programu.

c) Jaká byla reakce cílové skupiny?

Účastníci opakovaně v denících i v závěrečném sdílecím kruhu vyjadřovali svoje nadšení z toho, že se mohou programu účastnit. Ocenili obzvlášť partnerský přístup realizátorů a celkovou hloubku obsahového zaměření („Konečně nějaký program, který je pro nás a není pro malé děti!“) Dle jejich názoru by bylo nejlepší, kdyby se setkání odehrávala pravidelně každý týden. Pro některé účastníky byly závěrečné prezentace poněkud stresující (nutnost mluvit přede všemi), ale i tak se na tuto překážku většina z nich dívala jako na příležitost něco zkusit a překonat vlastní obavy.

2) Výsledky ověření

a) Výčet hlavních zjištění/problémů z ověřování programu:

1. setkání:

- Instrukce o sázení / přesazování rostlin je potřeba lépe strukturovat a vyhradit si na jejich předání dostatek času.
- Sázení rostlin by bylo ideálnější provádět ve venkovních prostorách (nikoliv v prostorách učebny).
- Před začátkem našeho setkání měli účastníci ještě jednu běžnou vyučovací hodinu, která pro ně znamenala zcela odlišné naladění začátku dne

2. setkání:

- Byla nevhodně zvolená úvodní evokační otázka u aktivity „Fotosyntéza – co rostliny dělají, když mají hlad“.
- Na „Svobodnou laboratoř“ je potřeba vyhradit větší časový blok a na začátku lépe účastníky uvést do obsahu všech stanovišť.

3. setkání:

- Při ověřování nebyly shledány žádné zásadní problémy nebo zjištění.

4. setkání:

- Na aktivitu „Příběh ranhojiče“ je potřeba vyhradit více času – účastníci potřebují více jak 30 minut na projití příběhu / stanovišť
- Komentovaná prohlídka Centra léčivých rostlin byla pro velkou část účastníků zdlouhavá a nebyl jasně stanovený cíl/ výstup z prohlídky.

5. setkání:

- Vzhledem ke krátkému časovému rozestupu mezi prvním a posledním setkáním nebylo možné sledovat nějaké patrnější / významnější změny na rostlinách, které si účastníci doma pěstovali – závěrečné prezentace se tak spíše zaměřovali na zajímavosti o jednotlivých rostlinách než na praktické pozorování rostlin

b) Návrhy řešení zjištěných problémů:

- Vždy pečlivě zvážit, zda se první setkání musí odehrávat přímo v učebně – ideálně využít spíše venkovní prostory nebo prostory dílny.
- Zvětšit časovou dotaci pro aktivitu „Sázení rostlin“ a dbát na strukturu, ve které předáváme informace o sázení / přesazování.
- Domluvit se s učitelem či s vedením školy, aby mohl program ve škole začínat už první vyučovací hodinu nebo aby byla první hodina před naším programem zrušena.
- Původní evokační otázku u aktivity „Fotosyntéza – co rostliny dělají, když mají hlad“ nahradit otázkou „Co už o fotosyntéze vím?“
- Lépe strukturovat úvod do „Svobodné laboratoře“ a vyhradit na aktivitu o cca 15 minut více v harmonogramu
- Vyhradit více času na aktivitu „Příběh ranhojiče“ a naopak zkrátit délku komentované prohlídky. Komentovanou prohlídku společně s odborníkem více zaměřit pouze na ty nejzajímavější druhy rostlin a více akcentovat jejich vliv na člověka. Účastníkům na začátku prohlídky dát za úkol, aby si ke každé rostlině napsali alespoň jeden účinek, který může zmíněná rostlina na člověka mít (rozdat desky a papíry na poznámky).
- Program jako celek spíše zacílit na „vytváření vztahu“ k rostlinám spíše než na pozorování změn u pěstovaných rostlin.

c) Bude/byl vytvořený program upraven?

Program byl na základě poznatků z ověření přepracován a všechny výše zmíněné návrhy řešení zjištěných problémů jsou již zapracovány v obsahové i metodické části programu.

d) Jak a v kterých částech bude program na základě ověření upraven?

Program byl na základě ověření upraven zejména v těchto částech:

- Cíl programu byl reformulován a nyní si program klade za cíl mimo jiné, to, že je žák „veden k vytváření osobního a proaktivního vztahu k rostlinám. Dále je stanoveno, že žák pečuje o svoji rostlinu, pozoruje, zajímá se o rostlinnou říši a je motivován k dalšímu samostatnému objevování v tomto tématu.
- Byla navýšena časová dotace pro aktivity „Svobodná laboratoř“ a „Příběh ranhojiče“
- Byly jasně strukturovány a formulovány informace, které je potřeba účastníkům předat před samotným sázením rostlin i na začátku „Svobodné laboratoře“.
- U aktivity „Fotosyntéza – co rostliny dělají, když mají hlad“ byla reformulována úvodní evokační otázka.
- Do metodických poznámek bylo u prvního setkání vloženo doporučení, které má realizátory upozornit na důležitost výběru vhodného místa pro konání setkání. (venku nebo v dílně – nikoliv v běžné učebně)

3) Hodnocení účastníků a realizátorů ověření²

a) Jak účastníci z cílové skupiny hodnotili ověřovaný program?

Účastníci hodnotili program dvěma formami:

- Samostatnou písemnou reflexí / zpětnou vazbou v projektovém deníku.
- Verbálním sdílením ve skupině na konci každého setkání.

Z výše uvedených forem hodnocení vyplývá, že účastníci hodnotili program jako celek velmi pozitivně.

b) Co bylo v programu hodnoceno v rámci ověřovací skupiny nejlépe?

Největší přidanou hodnotou programu jsou podle žáků programové bloky s pokusy nebo laboratorním vybavením (např. Svobodná laboratoř, Důkaz fotosyntézy, Rostlinná seznamka). Žáci také často vyzdvihovali akční a týmové hry, které v nich zanechali silný zážitek nebo dojem (Příběh ranhojiče, Kurz sebeobrany, Mise nový domov).

c) Jak byl hodnocen věcný obsah programu?

Věcný obsah programu byli účastníci schopni hodnotit jen v omezené míře, ale i tak vše označovali za dostatečně odborné a hluboké. Tato oblast byla hodnocena spíše pedagogem, garantem, lektory a realizátory, kteří považují věcný obsah programu za dostačující.

d) Jak bylo hodnoceno organizační a materiální zabezpečení programu?

Tato oblast byla opět hodnocena především spíše pedagogem, garantem, lektorem a realizátory. Kromě dílčích organizačních a materiálních nedostatků u některých aktivit je tato oblast celkově hodnocena jako dostačující.

e) Jak byl hodnocen výkon realizátorů programu?

Z pohledu účastníků byli realizátoři a jejich výkon hodnocen pozitivně. U ověřovací skupiny bylo patrné navázání osobnějšího a důvěrného vztahu mezi realizátory a účastníky.

f) Jaké měli účastníci výhrady/připomínky?

Výhrady a připomínky ověřovací skupiny byly jen minimální a týkaly se zejména harmonogramu a uspořádání setkání (četnost setkání, obědy, požadavek na volno v expozici VIDA! SC, atd).

g) Opakovala se některá výhrada/připomínka ze strany účastníků častěji? Jaká?

Žádnou častější výhradu jsme nezaznamenali.

h) Budou případné připomínky účastníků zapracovány do další verze programu? Pokud ne, proč?

² Vychází z evaluačních dotazníků žáků, učitelů, realizátorů programů – pracovníků neformálního vzdělávání či záznamů z rozhovorů s dětmi, které příjemce uchovává pro kontroly na místě.

Výhrady a připomínky účastníků byly v tomto případě tak minimální, že neměly velký vliv na finální podobu programu. Po závěrečném setkání jsme pouze na přání účastníků zařadili volno v expozici VIDA! SC (volno ale nebylo součástí programu jako takového).

i) Jak byl program hodnocen ze strany realizátorů programu?

Realizátoři programu v průběhu prvního ověření poskytovali podrobnou zpětnou vazbu na jednotlivé programové bloky. Celkově byl program realizátory hodnocen pozitivně – výhrady se týkaly především některých detailnějších nesrovnalostí v dílčích aktivitách.

j) Navrhují realizátoři úpravy programu, popř. jaké?

Realizátoři se podíleli na navrhování úprav, které jsou uvedeny v odpovědi na otázku 2b) a 2d).

k) Budou tyto návrhy realizátorů zapracovány do další verze programu? Pokud ne, proč?

Ano, tyto návrhy jsou již zapracovány – konkrétní změny jsou specifikovány v odpovědi na otázku 2d).

	Jméno, příjmení, titul	Datum a místo	Podpis
Zpracoval/a	Ondřej Medek, Bc.		

